

EDUKACJA UCZNIÓW ZDOLNYCH W AUSTRII JAKO PRZYKŁAD DOBREJ PRAKTYKI

Mgr Dr Sieglinde Weyringer, Austria

Uniwersytet w Salzburgu, Wydział Edukacji

20 października 2012

Edukacja uczniów zdolnych w Austrii w ciągu ostatnich 15 lat znacznie się polepszyła oraz zyskała społeczne poparcie. Źródło tego rozwoju ma swoje miejsce w latach siedemdziesiątych, kiedy to nowe ogólne prawo dotyczące systemu szkolnictwa przedstawiło zainteresowania, przyzwyczajenia, talenty oraz umiejętności danego dziecka bądź ucznia w centrum wszystkich możliwych pomiarów edukacyjnych oraz prób w szkołach publicznych. Uświadomieni dzięki temu prawni nauczyciele otrzymali pełną autonomię wyboru najodpowiedniejszych dróg dydaktycznych. Ta nowa odpowiedzialność za planowanie oraz organizację lekcji szkolnych wywołała również fundamentalną zmianę w edukowaniu nauczycieli oraz ich doksztalcaniu, a zwłaszcza reforma nauczania pedagogiki. Późniejsze ustawodawcze regulacje zdefiniowały kolejne możliwości wzbogacenia i przyspieszenia działania mającego na celu poprawienie sytuacji, tj. możliwość przeskoczenia odpowiednich poziomów nauki w szkole oraz tworzenia specjalnych kół zainteresowań w każdej szkole. Zmieniła się również struktura całego systemu szkolnego: możliwość rozwoju uzdolnień kierunkowych - nauki ścisłe, języki, ekonomia, technologia zostały wprowadzone najpierw do gimnazjów (wyższa akademicka szkoła średnia), a następnie do szkół średnich; zajęcia z głównych przedmiotów w szkołach średnich (język niemiecki, matematyka, język angielski) zostały podzielone na trzy poziomy osiągnięć; w szkołach podstawowych oraz średnich został wprowadzony limit zajęć, które przyczyniały się do rozwijania uzdolnień artystycznych, np. muzycznych oraz sportowych. Biorąc pod uwagę innowacje edukacyjne oraz dydaktyczne, wiele z eksperymentów edukacyjnych zostało zainicjowanych przez Związkowe Ministerstwo Edukacji.

Na poziomie uniwersyteckim wczesny dostęp do stałych studiów jest możliwy dzięki Prawu dot. Uniwersytetów z 2002 roku. Dobrze spisujący się studenci mogą wnioskować o specjalne dotacje oraz stypendia ustanowione przez rząd oraz komercyjne i urzędnicze stowarzyszenia.

Pomimo, że wszystkie działania oraz możliwości nie zostały definitywnie poddane administracji, by wspierać edukację uczniów zdolnych, to stworzyły one dobry fundament do tworzenia konkretnych inicjatyw skupiając się na dzieciach i uczniach z wysokimi zdolnościami.

Można powiedzieć, że wszystkie inicjatywy, które przyczyniają się do nominacji Austrii jako dobrego przykładu edukacji uczniów zdolnych, zostały stworzone przez pojedyncze osoby, które albo wykorzystały swoją pozycję zawodową albo podążały za osobistym idealizmem połączonym z wiedzą na temat dobrych praktyk za granicą.

Zasady dobrych praktyk edukacji uczniów zdolnych w Austrii są rozprawą o *koncepcji uzdolnienia oraz koordynacji i kooperacji pomiędzy przedstawicielami, kluczowymi pozycjami a udziałowcami*.

Obecnie wiodąca koncepcja uzdolnienia pojawiła się dzięki dyspacie dwóch czołowych partii politycznych, tj. Socjaldemokratyczna Partia Austrii oraz Austriacka Partia Ludowa.

Ta debata została usadzona pomiędzy egalitaryzmem a elitaryzmem. Konsensus został osiągnięty na podstawie następującej charakterystyki: różnorodność zdolności oraz talentów, zróżnicowanie pomiędzy potencjałem a wynikami i osiągnięciami, holistyczna i integracyjna droga edukacji, silna osobowość ze stabilnym poczuciem w społeczeństwie jako cel edukacji zdolnych uczniów, wsparcie talentów jako partnerstwo pomiędzy rządem a grupami zainteresowania, organizacjami pozarządowymi oraz rodzinami.

Druga zasada, czyli koordynacja oraz kooperacja pomiędzy przedstawicielami, łączy następujące aspekty: regulacje ustawodawcze, ustanowienie sieci, otwarcie centrów wsparcia oraz doradztwa, doszkadzanie nauczycieli, rozwój szkoły, specjalne programy wzbogacające, oraz badania naukowe.

Poza wieloma innymi należy wymienić pięć ważnych instytucji, ponieważ od czasu ich założenia wpływają one na dalsze inicjatywy:

1. Założenie klubu promującego dzieci oraz uczniów uzdolnionych w Salzburgu w 1986 roku
2. Pierwszy kurs doszkadzający dla nauczycieli tzw. "ECHA-diploma" w 1996 roku
3. Założenie narodowego związku ECHA-Austria, narodowa marka organizacji ECHA (European Council for High Ability*) w 1998 roku
4. Utworzenie Szkoły Sir-Karl-Popper w Wiedniu w 1998 roku

5. Otwarcie Austriackiego Centrum Wspierania Rozwoju Zdolności i Badań nad Problematyką Zdolności w 1999 roku

* ECHA - organizacja non-profit, która zrzesza instytucje oraz osoby fizyczne zajmujące się tematyką wsparcia osób zdolnych.

Powyższe inicjatywy stały się instytucjonalnymi filarami edukacji dzieci uzdolnionych, a ich działalność uruchamia innowacyjny potencjał na dalszy systemowy rozwój w edukacji osób zdolnych.

Spójna koncepcja uzdolnienia była formułowana przez ostatnie dwadzieścia lat, a do jej powstania doprowadziła kontrowersyjna debata pomiędzy dwoma rządzącymi partiami politycznymi w Austrii. Dysputa ta odzwierciedlała koncepcje segregacji uczniów uzdolnionych z jednej strony oraz globalną edukację z drugiej strony. Inspirujący do dyskusji slogan: "edukacja dla uzdolnionych uczniów" vs. "wspieranie talentów".

Do zgody doszło na podstawie następującej koncepcji: uzdolnienie oznacza różnorodność zdolności oraz talentów; może się różnić pod względem potencjału i osiągnięć; wspiera holistyczną i integracyjną metodę edukacji skupiając się na osobowości danego ucznia. Zatem celem edukacji uzdolnionych jest kształcenie silnej osobowości opartej na świadomym dążeniu do równowagi pomiędzy własnymi słabościami i wysokim potencjałem możliwości. Osoba uzdolniona powinna mieć stabilną pozycję w społeczeństwie oraz powinna być świadoma specjalnej, społecznej odpowiedzialności wywołanej wyjątkowo wysokim potencjałem. Wsparcie talentu powinno natomiast oznaczać współpracę pomiędzy rządem, grupami zainteresowań, organizacjami pozarządowymi oraz rodzinami - włączając przede wszystkim potrzeby oraz interesy indywidualne dziecka bądź osoby uzdolnionej.

Dobra koordynacja oraz kooperacja pomiędzy przedstawicielami edukacji osób uzdolnionych zawiera precyzyjne i konkretne regulacje ustawodawcze, ustanowienie sieci, otwarcie centrów wsparcia oraz doradztwa, pytania oraz problemy dotyczące edukacji osób uzdolnionych, doksztalcanie nauczycieli, rozwój szkoły, wdrożenie specjalnych programów wzbogacających oraz badania naukowe dotyczące edukacji osób uzdolnionych.

Austria włożyła wiele wysiłku w każdy z tych aspektów; zostaną one opisane szczegółowo:

Regulacje ustawodawcze

- Od roku 1962: Indywidualne rozwojowe potrzeby dziecka dotyczące osobistych zainteresowań, przyzwyczajień, talentów oraz zdolności jako główna zasada edukacji szkolnej
- Od roku 1974: Możliwe do przeskoczenia poziomy szkolne
- Od roku 1988: Specjalne programy dodatkowe pozwalające regulować program nauczania
- Od roku 2002: Wczesny dostęp do wyższych uczelni
- Od roku 2005: Wczesne przyjmowanie do szkół podstawowych
- Rok 2009: „Grundsatzlerlass zur Begabtenförderung“ (Ogólna regulacja dotycząca edukacji osób uzdolnionych)

Ustanowienie sieci

- Od roku 1998: ECHA-Austria (narodowa marka European Council for High Ability)
Kluby nauczycieli, eksperci, naukowcy, rodzice
Coroczne konferencje, informacje
Specjalne programy dla dzieci uzdolnionych
- Od roku 2000: Federalna konferencja regionalnych koordynatorów edukacji osób uzdolnionych
- Od roku 2000: Regionalne organizacje na rzecz wspierania talentów

Otwarcie centrów wsparcia oraz doradztwa

- Rok 1999: OEZBF Austriackie Centrum Wspierania Rozwoju Zdolności i Badań nad Problematyką Zdolności: założone przez Federalne Ministerstwo Edukacji, Sztuki i Kultury oraz przez Federalne Ministerstwo Nauki oraz Badań Naukowych
- Centra regionalne założone przez regionalne rządy / ministrów edukacji, np. Górna Austria, Wiedeń, Dolna Austria

Dokształcanie nauczycieli

- Od roku 1996: Dyplom ECHA - Kursy dla nauczycieli

- Certyfikaty ECHA dla przedszkoli
- Kilka regionalnych kursów kwalifikujących (przekształcenia dyplomu ECHA)
- Ogólne zarządzanie wspierania talentów w edukacji nauczycieli
- Kurs nauczycielski na Dunaj-Uniwersytecie Krems
- Seminaria doszkolające nauczycieli w regionalnych kolegiach nauczycielskich

Rozwój szkoły

- Od roku 1988: Szkoła Sir Karl Popper przy Gimnazjum Wiedner, Wiedeń
- Schumpeter HAK (szkoła wyższego biznesu), Wiedeń
- HAK Plus przy Wiedeńskiej Szkole Biznesu Schönborngasse, Wiedeń
- Certyfikat dla szkół wyspecjalizowanych w edukacji osób uzdonionych
- Autonomia szkół: specjalne grupy zainteresowań, kursy rozwijające, wdrożenie SEM (Schoolwide Enrichment Model* - model wzbogaconego kształcenia)
- Pedagogika Montessori

* SEM - system, który ma stanowić wszechstronny multimedialny program elektroniczny, dostosowany do indywidualnych zdolności ucznia, jego mocnych stron, osiągnięć akademickich, zainteresowań, stylów uczenia się.

Specjalne programy wzbogacające

- Kursy "Plus"
- Letnie uczelnie
- Platon Youth Forum
- Kursy rozwijające przy Talentpoint: Traunkirchen / Górna Austria, drosendorf / Dolna Austria
- Konkursy: język, sposób mówienia
- Olimpiady: matematyka, fizyka, chemia

Badania naukowe

- Brak systematycznych przedsięwzięć

- Sporadyczne wykłady na uniwersytetach
- Badania naukowe dotyczące indywidualnych tematów, np. Edukacja o obywatelstwie europejskim oraz Wysoko uzdolnieni nastolatkwie
- Projekt (jeszcze niezrealizowany): Profesura w edukacji osób uzdolnionych

Każdy z tych komponentów edukacji osób uzdolnionych może być opisany bardziej szczegółowo; każdy z nich niesie za sobą historię swojego powstania oraz wprowadzenia w życie.

Prezentując dobre praktyki edukacji osób uzdolnionych dla innych krajów oraz narodowości trzeba być świadomym, że sukces metody systemowej jest zdeterminowany przez stałe, publiczne debaty, udział ekspertów oraz ich doświadczenia związane z innymi dobrymi praktykami, badania naukowe oraz przez tolerancję różnorodności interpretacji edukacji osób uzdolnionych, a także odpowiednio zamierzonych rezultatów i efektów poszczególnych przedsięwzięć oraz inicjatyw.

Istnieją dwie „złote ścieżki” wprowadzające edukację osób uzdolnionych na poziom polityki narodowej: używanie wszystkich dostępnych narzędzi dla promocji różnorodności uzdolnień, talentów, zdolności i kompetencji oraz korzystanie z przykładów dobrych praktyk i doświadczeń innych narodowości.

Występują także dwie błędne ścieżki: konkurencja pomiędzy przedstawicielami edukacji osób uzdolnionych w znaczeniu "kto jest pierwszy, ten lepszy" oraz metoda "kopiuj-wklej" dobrego doświadczenia z zagranicy.

Jako główną zasadę dla wszystkich przedsięwzięć oraz inicjatyw w edukacji osób uzdolnionych trzeba wymienić: w centrum wszystkich inicjatyw powinno stać uczeń - jego talenty, potencjał, zdolności, wady, trudności i problemy.